

PREJAVY NÁSILIA V STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

ACTS OF VIOLENCE IN SECONDARY VOCATIONAL SCHOOLS

DRAHOMÍRA KUČÍRKOVÁ¹

Abstrakt

Štúdia sa zaoberá problematikou zvládania neštandardných a interpersonálne náročných pedagogických situácií, súvisiacich s prejavmi násilia v stredných odborných školách. Autorka príspevku sa zameriava na teoretické východiská zvládania neštandardných pedagogických situácií v stredných školách a výsledky prieskumov prejavov násilia v stredných odborných školách na Slovensku. Cieľom štúdie je poukázať na dôležitosť zvládania neštandardných pedagogických situácií, súvisiacich s prejavmi násilia v stredných odborných školách.

Kľúčové slová

Neštandardné pedagogické situácie, prejavy násilia, stredné odborné školy, prístupy učiteľa.

Abstract

The study deals with the problems associated with coping and interpersonal non-standard intensive teaching situations related to violent demonstrations in secondary vocational schools. The author focuses on the theoretical foundations of teaching coping with non-standard situations in secondary schools and survey acts of violence in secondary vocational schools in Slovakia. The study aims to highlight the importance of coping with non-standard teaching situations related to violent demonstrations in secondary vocational schools.

Key words

Substandard educational situations, acts of violence, vocational schools, teacher attitudes.

ÚVOD

Nadobúdanie profesijných kompetencií učiteľom je späté so schopnosťou hľadať, preverovať a osvojovať si potrebné spôsoby zvládania pedagogických situácií, osobitne tých interpersonálne náročných.. Zvládanie náročných pedagogických situácií v školskom prostredí, ako zdôrazňuje Z. Bakošová, je podmienené predovšetkým sociálnymi kompetenciami učiteľa (schopnosť kooperovať, presviedčať, názorne predviesť, objasniť, poskytovať príklad – vzor, zvyšovať citlivosť na seba aj iných, poskytnúť pomoc a podporu, ľudský vzťah, empatia, akceptácia, schopnosť riešiť konflikty, schopnosť efektívne komunikovať). Patria sem aj schopnosti sociálnej práce - schopnosť porozumieť žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia, rómskym deťom, deťom nezamestnaných rodičov,

¹ Mgr. Drahomíra Kučírková, CSc., Katedra pedagogiky a psychológie, FEM SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, e-mail: drahomira.kucirkova@fem.uniag.sk

deťom príst'ahovalcov, rôznym sociálnym deviáciám a výchovným problémom (Bakošová, 2005).

V danej súvislosti by sme chceli uviesť, že podľa odborníkov z oblasti psychológie je jedinec tým adaptabilnejší, čím širší register spôsobov vyrovnávania sa s náročnými životnými situáciami ovláda a primerane danej situácii využíva. Zvládanie náročných pedagogických situácií sa v súčasnosti stáva taktiež významným ukazovateľom kvality života učiteľov. Učiteľova odbornosť a kompetentnosť je vždy viazaná na situáciu (situovanú znalosť). Ako zdôrazňuje O. Obst, situovaná znalosť je daná tým, že učiteľ vychádza z dobrej znalosti inteligenčných predpokladov jednotlivých žiakov, pozná ich ďalšie osobnostné charakteristiky, žiaci poznajú učiteľa a vedia, že môžu očakávať kvalitné, aj keď náročné vyučovanie. Od učiteľa sa očakáva, že bude plniť celý rad rozličných, niekedy i protichodných úloh. Či pri tom uspel je často neľahké spoznať (Kalhous - Obst, 2002, s. 92-95).

Cieľom štúdie je poukázať na dôležitosť zvládania neštandardných pedagogických situácií, súvisiacich s prejavmi násilia v stredných odborných školách.

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

V odbornej literatúre sa v súvislosti so zvládaním pedagogických situácií stretávame s celým radom pojmov, ktoré sú často stotožňované alebo rôznym spôsobom interpretované. Z metodologického hľadiska by sme chceli poukázať na niektoré teoretické východiská, z ktorých v našej štúdií vychádzame.

Kompetencia učiteľa riešiť náročné pedagogické situácie vyplýva z jeho spôsobilosti preukázať vedomosti, zručnosti a postoje v praktickej činnosti (známy KSA model – knowledge, skills, attitudes). Je správaním, ktoré vedie k vysokému výkonu. Je to spôsobilosť transformovať to „čo je v človeku“ do „viditeľných“ výsledkov práce (Kubeš – Spillerová - Kurnický, 2004).

Mať vedomosti, zručnosti a postoje však nestačí. K úspechu vedie správanie smerujúce k vysokému výkonu. V pedagogickej literatúre sa často stretávame s vymedzením kompetencie ako právomoci, dosahu právomoci a spôsobilosti vykonávať istú činnosť (Hupková - Petlák, 2004). Netreba však zabúdať, že táto činnosť musí v podmienkach vedomostnej spoločnosti viesť k vysokému a kvalifikovanému profesionálnemu výkonu.

V analýze pedagogických situácií súvisiacich s prejavmi násilia v školskom prostredí vychádzame z ponímania situácie ako „*súhrnu podnetov, javov, objektov, osôb a vzťahov medzi nimi vyskytujúcich sa na určitom mieste a v určitom čase*“ (Hartl - Hartlová, 2000, s. 538). Vznikajúce situácie môžu byť situáciami hraničnými a životne náročnými. *Situácia hraničná* (extreme situation) je mimoriadnou, extrémnou životnou situáciou, situáciou krajnej záťaže či vyhroteného konfliktu. Do kategórie *situácií životne náročných* zaraďujeme konflikt (rozpor medzi dvomi tendenciami), frustráciu (zmarenie na ceste k cieľu) a stres (nadmerná záťaž). Spôsoby vyrovnávania sa s náročnými situáciami sú v odbornej literatúre označované ako útok (agresia) a únik. V danej súvislosti sme už spomenuli, že jedinec je tým adaptabilnejší, čím širší register spôsobov vyrovnávania sa s náročnými životnými situáciami ovláda a primerane danej situácii využíva. Agresia je zvyčajne využívaná k čelnému odstráneniu prekážok. Keď je úspešná, má sklon sa opakovať. Často však platí, že ten, kto nevie agresiu prejavíť (sociálne viac či menej prijateľným spôsobom) je viac ohrozený možnými psychosomatickými ťažkosťami. *Situácie problémové* (problem situation) sú charakteristické napätím, ktoré vzniká so snahou dosiahnuť stanovený cieľ, ale cesty k dosiahnutiu cieľa nie sú známe (Hartl - Hartlová, 2000, s. 539).

V. Pařízek v svojej práci „Učiteľ v pedagogických situáciách“ charakterizuje neštandardné pedagogické situácie ako tie situácie, riešenie ktorých síce nemá oporu

v školských normách, ale pred ktoré je učiteľ často postavený. Tieto presahujú rámec bežných situácií a kladú na učiteľa vysoké nároky. Ich prejavom sú protesty žiakov, nezhody medzi žiakmi, zásahy z okolia a pod. (Pařízek, 1990).

V pedagogickej literatúre sa často stretávame i s pojmom *interpersonálne náročné pedagogické situácie*. M. Langová ich vymedzuje ako tie situácie, v ktorých sa procesu realizácie výchovno-vzdelávacích cieľov stavajú do cesty vážne prekážky. Sú späté napríklad s nepriaznivými časovými a fyzikálnymi podmienkami alebo hroziacim konfliktom medzi učiteľom a žiakom (Langová a kol., 1992).

Zvládanie interpersonálne náročných pedagogických situácií, ako v svojej práci uvádza Ľ. Končeková (2000), často súvisí nielen s nápadnosťami a odchýlkami v správaní žiakov (zvládnuteľné primeranými postupmi), ale i s vážnejšími poruchami správania, ktoré majú charakter defektivity (sociálna narušenosť, ťažká vychovávateľnosť). Tieto nadobúdajú sociálnu dimenziu a ohrozujú či priamo poškodzujú spoločnosť. Niekedy môžu prechádzať do delikvencie.

V príspevku sa opierame o poznatky nadobudnuté výskumom prejavov násilia v stredných odborných školách na Slovensku. Vychádzame zo zistení Ústavu informácií a prognóz školstva (UIPŠ), ktorý v roku 2005 realizoval na základe požiadavky Ministerstva školstva SR výskum násilia a prejavov intolerancie žiakov základných a stredných škôl. Oddelenie analýz a výskumu mládeže tohto ústavu oslovilo 1191 náhodne vybraných respondentov – žiakov 2. a 3. ročníkov stredných škôl a 1058 žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl. Prejavmi násilia na základných a stredných školách sa zaoberal i výskumný kolektív vedený zodpovednou riešiteľkou Marcelou Bielikovou v roku 2009. Výskumnú vzorku tvorili mladí ľudia vo veku 13 až 18 rokov (žiaci 7., 8., a 9. ročníkov ZŠ a 1., 2. a 3. ročníka všetkých typov stredných škôl na Slovensku. Projekt nadviazal na riešenie problematiky násilia a intolerancie ako prejavu problémového správania žiakov na základných a stredných školách v roku 2007, ktoré sa realizovalo v rámci kampane Rady Európy All different – all equal. Autorka príspevku využíva i poznatkov nadobudnutých spracovaním prípadových štúdií absolventmi DPŠ Katedry pedagogiky a psychológie FEM SPU v Nitre v rokoch 2007 – 2010.

NÁSILIE V STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH AKO PEDAGOGICKÝ A VÝCHOVNÝ PROBLÉM

Mládež sa s násilím stretáva nielen v školskom, ale aj v rodinnom a v širšom sociálnom prostredí. V školskom prostredí nadobúda násilie predovšetkým podobu agresie a šikanovania. Prejavy násilia v škole môžu prerásť do priameho ohrozenia osobnej dôstojnosti žiaka, učiteľa a ohrozovať ich zdravie.

V súčasnosti prebiehajúca liberalizácia spoločenského života je niekedy nesprávne chápaná nielen dospelými, ale aj stredoškolskou mládežou. Dospievajúci jednotlivci často očakávajú v školskom prostredí viac slobody a nezávislosti. Potenciálnym zdrojom konfliktov vo vzájomných interakciách učiteľ – žiak sa tak môže stať učiteľova snaha prinútiť žiaka k žiaducej správaní formou psychologického nátlaku. Na nátlak učiteľa však niektorí žiaci odpovedajú násilím (protiútokom) alebo sa snažia vyhnúť konfliktným situáciám útekom (záškoláctvo). V škole môže žiak zaujať negatívny postoj aj vtedy, keď je permanentne vystavovaný určitému druhu trestu a iným negatívnym skúsenostiam. Napriek tomu, že si žiak utvára negatívny postoj predovšetkým na základe zážitku v interakcii s konkrétnym učiteľom, často ho generalizuje a rozširuje na ďalších učiteľov či iné dospelé osoby. Táto naučená negatívna reakcia oslabuje jeho schopnosť komunikovať s dospelými, narúša proces socializácie žiaka a formovanie jeho osobnosti.

Výskumné riešenie danej problematiky v posledných rokoch vyplynulo z aktualizácie Národného programu boja proti drogám pre rezort školstva v SR. V danej súvislosti bol Ústav informácií a prognóz školstva (UIPŠ) v roku 2005 poverený, na základe požiadavky Ministerstva školstva SR, realizovať výskum násilia a prejavov intolerancie žiakov základných a stredných škôl. Cieľom výskumu sa stalo mapovanie situácie v šikanovaní a agresívnom správaní, oboznámiť verejnosť so stavom – rozšírenosťou šikanovania ako aj spôsobom ochrany proti nemu. Vyvolať tak celospoločenskú diskusiu k danej problematike. Oslovení boli žiaci druhého stupňa základných škôl a všetkých typov stredných škôl.

Výskum preukázal, že žiaci stredných škôl stotožňujú násilie s fyzickým i psychickým násilím. Pod násilím si predstavovali hádky, bitky, nadávky a šikanovanie, ale aj ponižovanie, podceňovanie a psychické týranie. Najčastejšie používanými formami agresie boli u všetkých sledovaných aktérov vulgárne nadávky. Učítelia, podľa vyjadrení respondentov, najviac používali ironizovanie (výsmech, poznámky). Rámec pre riešenie problému šikanovania v školskom prostredí na Slovensku poskytuje základný dokument, vydaný MŠ SR: Metodické usmernenie č. 7/2006-R z 28.marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach.

„Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrasovanie. Ide o ciele a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie sa prejavuje v rôznych podobách, ktoré môžu mať následky na psychickom a fyzickom zdraví” (Metodické usmernenie č.7/2006-R, 2006).

Viac ako tretina oslovených žiakov už bola svedkom šikanovania spolužiaka, kamaráta a iných osôb. Preukázalo sa, že chlapci sa stávajú obeťami šikanovania častejšie ako dievčatá a vo vyššom počte priznávajú i svoju účasť na šikanovaní. K obetiam šikanovania patria predovšetkým žiaci pochádzajúci najmä z Trnavského, Košického, Žilinského, Bratislavského a Nitrianskeho krajov. Druháci vo väčšej miere ako prváci o šikanovaní hovorili s kamarátmi, rodičmi a spolužiakmi. Naopak prváci, častejšie ako druháci, o danom jave hovorili s učiteľmi. Veľmi nízku dôveru k učiteľom v danej súvislosti prejavili chlapci zo všetkých typov stredných škôl (v priemere iba 2%). Dievčatá zo stredných odborných škôl a SOU prejavili väčšiu dôveru k učiteľom ako chlapci (12%). Najväčší podiel tých respondentov, ktorí o šikanovaní s nikým nehovorili, bol na SOŠ, nižší na SOU a najnižší na gymnáziách. Dievčatá z gymnázií a stredných odborných škôl by o šikanovaní informovali predovšetkým rodičov. Na rozdiel od opýtaných chlapcov zo SOU, z ktorých vyše 60% by o šikanovaní neinformovalo nikoho. Považujú to za osobný problém a snažia sa ho riešiť bez pomoci. Žiaci sa so šikanovaním stretávajú najčastejšie v triede, druhým najčastejšie uvádzaným miestom bola ulica. S vyšším vekom sa zvyšoval aj počet respondentov, ktorí uviedli, že boli sami obeťou šikanovania. Značná časť mladých ľudí konštatovala, že šikanovanie na školách nemožno ničím zastaviť, pretože tu vždy bolo a bude, resp. že sa danému javu nedá zabrániť.

Žiaci boli toho názoru, že šikanovaný žiak by o tom mal niekomu povedať (výchovnému poradcovi, psychológovi, učiteľovi, resp. rodičom) a prostredníctvom týchto osôb daný problém vyriešiť. Problém šikanovania na školách by mohli riešiť diskusie, resp. prednášky na danú tému, ktoré by viedli či už učítelia, alebo napr. psychológovia. Pomohol by i zvýšený dozor učiteľov na školách v priestoroch, kde sa najviac zdržiavajú žiaci, napr. chodby apod. Žiaci však predovšetkým poukazovali na zmenu prístupu učiteľov k žiakom v zmysle väčšieho záujmu o ich problémy a správanie. Šikanovanie na školách by mohli, podľa názoru žiakov, zastaviť vyššie tresty pre tých, ktorí šikanujú (vylúčenie zo školy, zníženie známky zo správania, resp. pokarhanie).

Výrazne nižší výskyt šikanovania bol zistený tam, kde sa prevencii šikanovania venuje náležitá pozornosť, kde platia jasné pravidlá a ich dodržiavanie je jednotné a konzistentné,

tam, kde vládnu dobré medziľudské vzťahy a otvorená komunikácia, tam, kde škola šikanovanie nezakrýva, ale predchádza mu a rieši ho. Celkovo možno povedať, že problémové správanie žiakov, priamo vyúsťujúce do agresívneho správania a porušovania školskej disciplíny, môže byť vyvolané odlišnými príčinami. Preto si vyžaduje i odlišné reakcie učiteľa v konkrétnej pedagogickej situácii. Nežiaduce správanie žiaka, ako uvádza O. Obst, môže byť vyvolané v rovnakej miere biologickými faktormi (odchýlky štruktúry a funkcie nervovej sústavy žiaka – vrodené, úraz), ako aj sociálnymi faktormi (vplyvy sociálneho prostredia rodiny, triedy, partie alebo širšej komunity, médií). Nežiaduce správanie žiaka môžu vyvolať i situačné faktory (atmosféra v škole, v triede, zážitok z predchádzajúcej hodiny, nuda na vyučovaní a i.). Zvládanie neštandardnej pedagogickej situácie učiteľom je vo veľkej miere podmienené kvantitou a kvalitou informácií. Tieto môžu byť fixné (vedomosti, skúsenosti a úroveň vzdelania, ktoré treba inovovať a dopĺňať) alebo obežné (informácie premenlivé, využitie ktorých je dočasné, podmienené využívaním metód pedagogickej a psychologickéj diagnostiky). Rozhodovanie učiteľa v pedagogických situáciách však môžu negatívne ovplyvniť nevládnuté emócie, ktoré nie sú v pedagogickej praxi žiaduce. Proces rozhodovania môže negatívne ovplyvniť a sťažiť i profesionálna neskúsenosť učiteľa, emócie (sympatie, antipatie, nezájum o žiaka, zaužívané postoje k určitým hodnotám, subjektívne skreslená skúsenosť s riešením rozhodovacích situácií) a i. Subjektivismus učiteľa „je súčasťou rozhodovania v podmienkach pedagogickej situácie a je potrebné s ním počítať“ (Kalhous, Obst., 2002, s. 114).

Napriek uvedeným skutočnostiam, učitelia majú možnosť oboznamovať sa modernými didaktickými postupmi a s novými metódami výučby. Na ich základe je možné vytvárať vlastné modely práce, vyhodnocovať ich a postupne ich začleňovať do vlastnej pedagogickej činnosti. Z uvedeného vyplýva, že dôležitú úlohu v procese riešenia pedagogických situácií zohráva reflexia, sebazdokonaľovanie a sebareflexia.

Prístupy učiteľov môžu byť riešiace i neriešiace. K riešiacim prístupom patria konštruktívne prístupy v ktorých ide o rekonštrukciu prípadu. Učiteľ však i usmerňuje situáciu vzhľadom na etické normy a vyvíja kooperatívnu činnosť, ktorá vychádza z porozumenia záujmov a potrieb žiakov. Neriešiace prístupy spočívajú v reštriktívnom, agresívnom a únikovom správaní učiteľa. Reštriktívne prístupy vychádzajú z obavy učiteľa a orientujú sa na negatívne dôsledky správania a činnosti žiaka. Preto učiteľ volí ohrozujúce správanie spojené s atmosférou strachu. Používa obranu „ja učiteľ“, založenú na ironizovaní, zosmiešňovaní a hrozbe. Správanie žiaka považuje za skrytú alebo otvorenú výzvu na boj. Niekedy sa učitelia vyhýbajú problému, odkladajú jeho riešenie alebo ho prenášajú na triedneho učiteľa, výchovného poradcu a i. Odvolávajú sa na mravné normy a používajú autoritatívny prístup spätý s mocenskou pozíciou. (Bakošová, 2005).

Účastníci III. celoslovenskej konferencie koordinátorov prevencie škôl a školských zariadení, ktorá sa konala v októbri 2009 v Nitre pod názvom „Prevencia sociálno-patologických javov u detí a mládeže v integrovanom systéme výchovného poradenstva a prevencie“ poukázali na skutočnosť, že dôležitú úlohu v riešení pedagogických situácií musí zohrávať prevencia sociálno-patologických javov u detí a mládeže v pôsobnosti rezortu školstva. Táto musí zahŕňať predovšetkým aktivity v oblastiach prevencie:

- násilia a šikanovania,
- záškoláctva,
- kriminality, delikvencie, vandalizmu a iných foriem násilného správania,
- xenofóbie, rasizmu, intolerancie a antisemitizmu,
- drogových závislostí (vrátane alkoholu a fajčenia),
- netolismu (virtuálnych drog) a patologického hráčstva (gambling),
- diváckeho násilia,
- komerčného sexuálneho zneužívania detí,

- syndrómu týraných a zneužívaných detí,
- siekt a sociálne patologických náboženských hnutí.

Účastníci konferencie v jej záveroch poukázali na niektoré skutočnosti, ktoré preventívne aktivity na školách brzdia alebo negatívne ovplyvňujú. Koordinátori prevencie pôsobia bez dostatočnej personálnej stabilizácie a nedostatočného zabezpečenia ich adekvátneho vzdelania. Na miestnej úrovni sa nepodarilo zabezpečiť zodpovedajúce podmienky pre prácu koordinátorov prevencie. Koordinátori prevencie nie sú za svoju prácu adekvátne odmeňovaní a často sa stretávajú s minimálnou spätnou väzbou od vedenia škôl a zriaďovateľov, čo vedie stále častejšie k strate motivácie a k určitému profesionálnemu vyhoreniu. Za slabé stránky až hrozby primárnej prevencie teda možno považovať zlé podmienky práce koordinátorov prevencie v školách a školských zariadeniach, problematické financovanie a všeobecné podceňovanie problematiky prevencie sociálno-patologických javov. Na základe skúseností koordinátorov prevencie v školách a školských zariadeniach v oblasti spolupráce jednotlivých zložiek systému výchovného poradenstva a prevencie možno konštatovať, že kvalita kooperácie je nerovnomerná, podmienená regionálnymi špecifikami a konkrétnymi podmienkami školy alebo školského zariadenia.
(<http://www.cpppap.sk/data/Závery.NR2009.doc>)

ZÁVER

Záverom je možné uviesť, že problémy nevhodného správania žiakov nebudú nikdy odstránené. Preto musí byť učiteľ vybavený schopnosťou alternatívneho reagovania. Musia existovať jasné, stručné a pozitívne formulované pravidlá, vymedzujúce požiadavky na žiakov úmerné ich veku a schopnostiam. Do ich formulácie je potrebné zapojiť žiakov. Treba ich pripomínať dovtedy, kým si ich žiaci neosvoja. Situáciu v škole je potrebné meniť smerom k potrebám žiakov, analyzovať situácie nevhodného správania (analyzovať čo učiteľa znepokojuje v správaní žiaka, analyzovať faktory negatívneho vplyvu školského prostredia – napríklad komunikáciu, skúšanie; zistiť pohľad žiaka na seba samého a na ním prezentované správanie; zvážiť, čo od daného žiaka očakávajú jeho spolužiaci; zistiť podmienky rodinného prostredia.

Častým zdrojom nedorozumenia býva i rozdielna interpretácia situácie učiteľom a žiakom. Efektívnou metódou riešenia nevhodného správania žiaka môže byť diskusia. Poskytuje žiakom legitímnu možnosť vyjadriť sa k situácii. Žiaka však netreba nútiť, aby sa sám odsúdil. Diskusia sa musí končiť pozitívne s poukazaním na niekoľko alternatív možného správania. Ďalšou metódou riešenia situácií nevhodného správania žiaka je vyjednávanie. Je metódou utvorenia rovnosti statusov učiteľov a žiakov. Umožňuje vyjadriť rozdiely v percepcii zúčastnených subjektov a sleduje dosiahnutie spokojnosti oboch strán. Bráni vnímať problém iba z jednej strany, odhaľuje potreby žiakov a dáva im možnosť uvažovať o alternatívach správania.

Pre zdravý vývoj osobnosti žiaka je potrebné, aby sa učiteľ naučil pristupovať k situáciám riešiacim spôsobom a zaujal humanistický postoj (úcta k žiakovi, vychádzať z jedinečnosti žiakov, byť tolerantný k názorom žiakov a viesť ich k vzájomnej tolerancii, podporovať zvedavosť a tvorivosť žiakov, vytvárať atmosféru spolupráce). Učiteľ na strednej škole musí venovať osobitnú pozornosť žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia, žiakom so zmenenou pracovnou schopnosťou, žiakom so zdravotným postihnutím, nadaným a talentovaným žiakom, žiakom s vývinovými poruchami učenia, s poruchami správania a i. (Bakošová, 2005).

Vzhľadom na tieto nároky je potrebné, aby učitelia spolupracovali predovšetkým s výchovným poradcom na škole, ktorý nielen poskytuje pomoc pri riešení otázok

osobnostného, sociálneho a vzdelávacieho vývinu pedagógom a rodičom žiakov, ale sprostredkúva prepojenie školy s poradenskými zariadeniami a inými odbornými zariadeniami. Spolu s koordinátorom prevencie a triednymi učiteľmi sa podieľa na realizácii prevencie sociálne – patologických javov a vytvára kontrolný systém na monitorovanie situácie v škole. Informuje pedagogických zamestnancov školy o poradenských aktivitách a opatreniach potrebných pre riešenie problémov žiakov v prospechu a správaní. Ako príklady dobrej praxe možno vnímať mnohé osvedčené preventívne aktivity (jednorazové aj systematické), pričom dôraz by mal byť kladený hlavne na strednodobé a dlhodobé projekty a programy (v rezorte školstva PEER programy, Cesta k emocionálnej zrelosti, Vieme že, a pod.). Je potrebné zvýšiť personálnu stabilizáciu, ohodnotenie a profesijné vzdelávanie koordinátorov prevencie na školách.

Literatúra

BAKOŠOVÁ, Z. 2005. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava : FF UK, 2005, 219 s., ISBN 80-89236-00-6.

BIELIKOVÁ, M. 2009. *Prejavy násilia na základných a stredných školách*. [online]. 2009. [cit. 2010-07-20]. Dostupné na: <<http://www.uips.sk>>.

HARTL, P. - HARTLOVÁ, H. 2000. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000, 776 s., ISBN 80-7178-303-X.

KALHOUS, Z. - OBST, O. 2002. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002, 448 s., ISBN 80-7178-253-X.

KONČEKOVÁ, Ľ. 2000. *Poruchy psychického vývinu*. Prešov : FHaPV PU, 2000. 115 s., ISBN 80-88885-99-X.

KUBEŠ, M. - SPILLEROVÁ, D. - KURNICKÝ, R. 2004. *Manažerské kompetence*. Praha : Grada Publishing, 2004, 184 s., ISBN 80-247-0698-9.

LANGOVÁ, M. a kol. 1992. *Učitel v pedagogických situacích*. Praha : Univerzita Karlova, 1992, 96 s., ISBN 80-7066-613-7.

PAŘÍZEK, V. 1990. *Učitel v nezvyklé školní situaci*. Praha : SPN, 1990. 102 s., ISBN 80-04-23897-1.

Metodické usmernenie č. 7/2006-R z 28.marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach. Ministerstvo školstva SR. [online]. 2006. [cit. 2010-08-16]. Dostupné na:

<<http://www.previnciasikanovania.sk/?redirect=customfile&id=15&download=file&name=Metodické%20usmernenie%202006-7.pdf>>

Závery a odporúčania prijaté na III. celoslovenskej konferencii koordinátorov prevencie škôl a školských zariadení „Prevencia sociálno-patologických javov u detí a mládeže v integrovanom systéme výchovného poradenstva a prevencie“. [online]. 2009. [cit. 2010-07-16]. Dostupné na: <<http://www.cpppap.sk/data/Závery.NR2009.doc>>.

Recenzent: Ing. Eleonóra Černáková, PhD.